

TARİH NASIL YAZILIR?

Tarihyazımı İçin Çağdaş Bir Metodoloji

Editör:

Ahmet Şimşek

İSTANBUL, 2011

Tarihçi
Kitabevi

Tarihçi Kitabevi Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni
Necip Azakođlu

Düzeltili: Hadiye Yılmaz

Kapak tasarımı: Kolektif Atölye

Sayfa tasarımı: Güler Kızılelma

Birinci baskı: Eylül 2011, İstanbul

İkinci baskı: Ekim 2011, İstanbul

Boyutlar: 13.5 x 21 cm

Sayfa sayısı: 500

ISBN: 978-605-4534-04-3

Baskı ve cilt: Kitap Matbaacılık Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

Davutpaşa Caddesi No: 123 Kat: 1

Topkapı / ZEYTİNBURNU-İSTANBUL

+90 (212) 482 99 10

Sertifika no: 16053

© Yayın hakları Tarihçi Kitabevi'ne aittir.

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Tarihçi Kitabevi
www.tarihcikitabevi.com

Moda Caddesi No: 104/A Moda / KADIKÖY-İSTANBUL

Tel: 0216 418 68 86

GSM: 0530 370 74 11

E-posta: info@tarihcikitabevi.com

TARİH NASIL YAZILIR?

Tarihyazımı İçin Çağdaş Bir Metodoloji

Editör:

AHMET ŞİMŞEK

Tarihçi
Kitabevi

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ 11

Abmet ŞİMŞEK

1. Bölüm

EFSANELERDEN AYDINLANMACI GELENEĞE
TARİH DÜŞÜNCESİ 21

Necmettin ALKAN

2. Bölüm

BİLİMSEL (MODERN) TARİHTEN
PARÇALANMIŞ (POSTMODERN) TARİHE 39

İbrahim Hakkı ÖZTÜRK

3. Bölüm

TARİHYAZIMINDA TEMEL KAVRAMLAR 67

Fabri SAKAL

4. Bölüm

GENEL TARİH ANLAYIŞLARI 93

İbrahim ŞİRİN

5. Bölüm

TARİH KAYNAKLARI 119

Fatma ACUN

6. Bölüm

TOPLUMSAL KURAM AÇISINDAN

TARİHSEL MALZEME 151

Cenk REYHAN

7. Bölüm

TARİH ARAŞTIRMALARI İÇİN

SANAL ARŞİV VE KÜTÜPHANE

KULLANIMI 179

İbrahim TURAN

8. Bölüm

TARİHYAZIMINDA İKİ YENİ YAKLAŞIM:

SÖZLÜ VE YEREL TARİH 199

Oktay GÖKDEMİR

9. Bölüm

DİSİPLİNLERARASI TARİH ÇALIŞMASI 223

Gülin KARABAĞ

10. Bölüm

BİR TARİH METNİ NASIL İNŞA EDİLİR? 259

Nurcan ABACI

11. Bölüm

TARİH METİNLERİNDE ATIF YAPMA VE DİPNOT GÖSTERME 281

Abmet Sait CANDAN

12. Bölüm

BİR TARİHÇİNİN METNİNİ OKUMAK 299

Levent YILMAZ

13. Bölüm

ÖZEL TARİH ALANLARI NASIL ÇALIŞILIR? 317

Sanat Tarihi / Yaşar ÇORUHLU 319

Mimarlık Tarihi / Yaşar ÇORUHLU 331

Şehir Ve Semt Tarihi / S. Faruk GÖNCÜOĞLU 339

İktisat Tarihi / Rabmi Deniz ÖZBAY 351

14. Bölüm

USTA TARİHÇİLER NASIL ÇALIŞIYORLAR? 361

Mehmet Suat BAL / Mehmet Salih ERKEK

Eskiçağ Tarihi / Oğuz TEKİN 363

Ortaçağ Tarihi / Ahmet Yaşar OCAK 373

Yeniçağ-Yakınçağ Tarihi / Halil İNALCIK 385

Cumhuriyet Tarihi / Mustafa YILMAZ 391

Yakın Dönem Tarihi / Çağrı ERHAN 401

İktisat Tarihi / Eyüp ÖZVEREN 411

Kültür Tarihi / Salim KOCA 423

Ek
ARŞİV VE YAZMA ESER
KÜTÜPHANELERİNDEN YARARLANMA

KILAVUZU 435

Mehmet Suat BAL

Tuğrul ÖZCAN

Fethullah UÇAR

SEÇİLMİŞ KAYNAKÇA 455

DİZİN 477

*"İlimlerin inkişafı ile muvazi olarak
ilimlerin metodları da inkişaf etmiştir."*

Zeki Velidi Togan

Doç. Dr. Ahmet Şimşek. 14.11.1975'te Konya Karapınar'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Karapınar'da tamamladı. 1997 yılında Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü'nden mezun oldu. MEB'te 2 yıl Sosyal Bilgiler ve Tarih Öğretmenliği yaptı. 1999'da Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Araştırma Görevlisi olarak göreve başladı. 2000 yılında Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Eğitimi alanında yüksek lisansını, 2006 yılında doktorasını tamamladı. 2007 yılında Ahi Evran Üniversitesi, 2008 yılında Marmara Üniversitesi, 2010 yılında ise Sakarya Üniversitesi'nde Yrd. Doç. Dr. olarak çalıştı. Nisan 2010'da Tarih Eğitimi alanında "doçent" unvanını aldı. Tarih eğitimi ve tarihyazımı/metodolojisi alanlarında çok sayıda makale ve bildirisi olan yazar, halen Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitim Bölümü Tarih Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

SUNUŞ

Ahmet ŞİMŞEK*

GeçmiŐi açıklama ya da anlama gayesiyle Őimdiki zamanda yeniden inŐa etme süreci ve ürünü olan tarih, yazının ica - di ile baŐlatılsa da öncü kabul edilen eser Herodotos'un meŐhur kitabıdır. Çünkü Herodotos'la birlikte tarih, mitik hikâyelerden yaŐanmıŐ "insani gerçekler" alanına yönelmiŐ ve bunları yine insani kaygılarla kaydetmeye baŐlamıŐtır. Ancak tarih dűŐüncesi Herodotos'un belirlediği anlam ve çerçevede kalmamıŐ, zamanla "dönemlerin ruhu"na bağlı olarak deĐiŐmiŐtir. Bu bağlamda her döneme iliŐkin farklılaŐan bir tarih dűŐüncesinin ve yazımının ortaya çıktığı söylenebilir.

Genel hatları ile bakılacak olursa tarih dűŐüncesi ve yazımı Herodotos öncesinde mitik ve efsanevi bir tarza sahipken, Roma'da retorik için söylemsel bir araç olarak kabul edilmiŐtir. Tarih, OrtaçaĐda dinlerin etkisi ile Tanrısal kaderin bir tasvirini ve dinsel ahlakiliğin didaktikliğini benimsemiŐtir. 18. yüzyılda Aydınlanma dűŐüncesiyle birlikte bir "dünya vatandaŐlıĐı" için insani ilerlemenin izinin sürüldüğü malzeme olarak görülmüŐtür. 19. yüzyılda bir yandan bilimselleŐme kaygılarıyla "belge"sel, diğer yandan uluslaŐma gayretleri ile "milli romantik" bir çizgide seyretmiŐtir. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ise modern bilime yönelik eleŐtirilerinden kaynaklı olarak "parçacıklı" (mikro, yerel) ve "izafi" vasıflar kazanmıŐtır.

* Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, simsek@sakarya.edu.tr

Türkiye'de bugün yaygın olarak varlığını sürdüren tarihçiliğin bir anlamda eski "vakanüvislik" ile modern "belgeçiliği" harmanlayarak yeni bir gelenek halinde kendini yeniden üreten bir tarz olduğu söylenebilir. Bu tarz, Osmanlı'nın Batılılaşma süreci tarihyazımında etkili olmuş, Ahmet Cevdet Paşa, Ahmet Vefik Paşa, Hayrullah Efendi gibi öncülerin, Alman tarihçi Ranke¹ ile başlatılan modern tarihçiliğe yönelişleriyle hayata geçirilmiştir. Bu yöneliş başlangıçta modern metodoloji üzerinde bir tartışmayı birkaç istisna dışında neredeyse hiç içermemiş ve yeni anlayışa göre yazılmış örnek tarih eserleri üzerinden gerçekleşmiştir.

Türkiye'de modern tarihçiliğin metodolojisine ilişkin birkaç örnekten biri Ahmet Vefik Paşa'nın Darülfünun'da verdiği *Tarih-i Hikmet* dersidir. Bu ders, tarih felsefesi ve metodolojisine içermektedir. Bu girişimi, 1915 yılında Alman J. H. Mordtmann'ın yine Darülfünun'da ancak bu kez daha çok metodolojiye yönelik olarak *İlm-i Usül-i Tarih* adlı dersi takip etmiştir. Mordtmann derslerinde Bernheim'in metodçuluğunu benimsemiştir.² Bu dersler dışında aynı dönemden birkaç dikkat çekici yayına da değinmek mümkündür. Fuat Köprülü'nün 1913'te yayınladığı "*Bizde Tarih ve Müverrihler Hakkında*" adlı makalesi, Fransız Seignobos metodçuluğunun Türkiye'de ne kadar revaçta olduğunu göstermiştir. Aynı dönemden konuyla ilgili dikkate değer diğer bir makale ise Ziya Gökalp'in 1922'de yayınladığı *Tarih İlim mi Yoksa Sanat mı?* adlı kısa çalışmasıdır.³

1 "Sadece olayların nasıl olduklarını göstermek" şeklinde bir ayrımı net olarak ortaya koyan ve daha sonraki modern tarihyazımının (klasik historizm) neredeyse manifestosunu teşkil eden anlayış Ranke'nin eseridir.

2 Ahmet Şimşek, "Giriş ya da Herodotos'tan Bugüne Tarihyazımına Kısa Bir Bakış", *Türkiye'de Tarihyazımı*, Yeditepe Yayınevi, (Ed.) Vahdettin Engin ve Ahmet Şimşek, İstanbul, 2011, s.7.

3 Bu iki makaleye şu eserde yer verilmiştir: Ahmet Şimşek-Ali Satan, (Ed.) *Milli Tarihin İnşası*, Tarihçi Kitabevi, İstanbul, 2011.

Gökalp makalesinde tarihin pragmatikliğini ve milliliğinin sınırlarını tartışmıştır.

Türkiye'de tarih metodolojisi konusundaki çalışmalar Cumhuriyet ile birlikte daha da belirginlik kazanmıştır. Bunda ulus devlet-millî tarih ilişkisinin etkili olduğu açıktır. 1931'de *Türk Tarihini Tetkik Cemiyeti*'nin kurulması, 1933 yılında devlet eliyle "Türk Tarih Tezi" gibi bir projenin ortaya atılması tarih metodolojisi çalışmalarını daha da hızlandırmıştır. Bu dönemde önce Bernheim'in *Tarih İlmine Giriş, Tarih Metodu ve Felsefesi*⁴ 1936'da, sonra da Langlois ve Seignobos'un *Tarih Tetkiklerine Giriş*'i⁵ 1937'de Türkçeye çevrilerek devlet eliyle yayınlanmıştır. Böylece Cumhuriyet'in yetiştireceği genç nesle tarihi öğretecek yeni bir tarihçi zümre meydana getirme süreci de başlatılmış oldu.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında tarih anlayışı ve metodolojisi üzerinde çokça durulmasına rağmen, rahmetli A. Zeki Velidi Togan'ın *Tarihte Usûl* adlı kitabını 1950 yılında yayınlamasına kadar konuya ilişkin bir kitap boyutunda *telif* eser verilmediği görülür.⁶ Bu anlamda Togan'ın, tarih felsefesi ve metodolojisini bir arada Türkçede, ilk kez derinlikli olarak ele alan kişi olduğu söylenebilir.

Togan eserinde, tarihe ilişkin her türlü *giriş* kavramını, kapsayıcı bir nitelikte ele almıştır. Bu çerçevede, "tarihin mevzu ve sahası"ndan "diğer ilimlerle ilişkisi"ne, "metod bilgisi"nden "iç ve dış kritik" konusuna, "yorumlama" ve "terkip"ten bunları etkileyen "amiller"e, "tarih felsefesi"nden ge-

4 E. Bernheim, *Tarih İlmine Giriş, Tarih Metodu ve Felsefesi*, Çev. M. Şükrü Akkaya, Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı Yayınları, Devlet Basımevi, İstanbul, 1936.

5 Ch. V. Langlois ve Ch. Seignobos, *Tarih Tetkiklerine Giriş*, Çev. Galip Ataç, Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı, Devlet Basımevi, İstanbul, 1937.

6 Zeki Velidi Togan, *Tarihte Usûl*, (4. Baskı) Enderun Yayınevi, İstanbul, 1985, s.XI.

niş bibliyografya "listeleri"ne kadar pek çok konuya yer vermiştir. Dolayısıyla eserin, zengin ve tafsilatlı bir içeriğe sahip olması yönüyle önemli, ancak buna karşı genç bir tarihçi için pratik bir kılavuz olma durumundan ise bir hayli uzak olduğu söylenebilir. Daha sonraki yıllarda bu durum gerekçe gösterilerek, tabiri caizse daha "basit" ve "kolay anlaşılır" metodoloji eserleri kaleme alınmıştır. Ancak Togan'ın eseri, kendinden sonra yazılan "kolay" olma iddiasındaki çalışmaları da tarih anlayışı ve metodolojik bakış açısından derinden etkilemiştir. Rahmetli İbrahim Kafesoğlu'nun *Tarih Metodu Ders Notları*, kolaylaştırma bağlamında ilk deneme sayılabilir.⁷ 1980'li yıllarda ise bu çalışmalardan bakış açısı bakımından farklı olmayan ama onların bilgi, anlatım yönüyle daha da kısaltılmışı, "hafifleştirilmiş" olan Mübahat Küçüköğlü'nün *Tarih Araştırmalarında Usûl*'ü⁸, 1996 yılında İsmail Özçelik'in *Tarih Araştırmalarında Yöntem ve Teknikler*'i⁹ ve 1996'da Tuncer Baykara'nın *Tarih Araştırma ve Yazma Metodu* adlı kitabı yayınlanmıştır.¹⁰ "Kolaylaştırma" ve sadeleştirme çabaları Gülçin Çandarlı'nın *Tarih Metodu (Araştırma Yazma)* adlı eseri ile de sürdürülmüştür.¹¹ Bu kitapların her biri başta Togan'ın eseri olmak üzere kendinden öncekilerden daha "kolay anlaşılır" olma iddiasını taşımışlardır. İçerikleri ve konuları ele alışları bakımından bunu kısım başardıklarını söylemek mümkündür.

7 Bu eser daha sonra *Türk Milli Kültürü* adıyla pek çok baskı yapan ve Tarih bölümlerinde yaygın olarak okutulan meşhur kitabının da omurgasını oluşturmuştur.

8 Mübahat Küçüköğlü, *Tarih Araştırmalarında Usûl*, Kubbealtı Neşriyat, İstanbul, 1998

9 İsmail Özçelik, *Tarih Araştırmalarında Yöntem ve Teknikler*, 72TDFO, Ankara, 1993.

10 Tuncer Baykara, *Tarih Araştırma ve Yazma Metodu*, IQ Kültür ve Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2007.

11 Gülçin Çandarlı, *Tarih Metodu (Araştırma Yazma)*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul, 2003.

Elinizde tuttuğunuz *Tarih Nasıl Yazılır?* adlı kitabımızın yazılış gerekçesi ise öncekilerden tamamen farklıdır. A. Zeki Velidi Togan'ın "tarihin ancak vakanüvislerden ve diğer yazılı vesikalardan tam olarak öğrenileceğini zannederek bütün himmeti o tarafa hasretmek büyük bir delalet"¹² olduğu değerlendirmesinden hareketle, ülkemizdeki mevcut tarihçilik anlayışının bazı istisnai çalışmalar dışında yeni bir ibdaya [oluşuma] ihtiyacı olduğu söylenebilir. Bu mütevazı metodoloji kitabı bu amaca katkı sağlamayı hedeflemektedir. Çünkü yazının girişinde değindiğimiz gibi bu kitapla, yaşadığımız "zamanın ruhu"na göre biçimlenen tarih düşüncesi ve algısına uygun çağdaş yaklaşımları Türk okuyucusuna öz ve pratik bir içerikle sunmak hedeflenmiştir. Ayrıca kitabın, hem tarih araştırmalarının değişen/gelişen bilgiye ulaşma yollarını örneklerle göstermesi, hem de "iletişim araçlarının araştırma ve yazma süreçlerinde sağladığı büyük imkân ve kolaylıkları dikkate alarak nasıl araştırma yapılır" ya da "tarihi metin nasıl inşa edilir" gibi temel sorulara cevap vermesi göz önünde bulundurulmuştur. Böylelikle Türkçe tarihyazımı ve metodolojisi literatürüne yaşadığımız dünya ölçeğinde bir bakışla katkı sağlamak, en önemlisi yeni başlayanlar ve meraklılar için bir giriş eseri vermek kaygısı güdülmüştür.

Kitabımız, birbirini adım adım destekleyen toplam on dört bölüm ve ekte verilen bir küçük kılavuzdan oluşmuştur.

Birinci bölümde Necmettin Alkan, tarih düşüncesinin efsanevi/mitolojik formundan çıkarak zamanla modern tarihe kadar nasıl insani bir içerik ve bakışa kavuştuğunu ele almıştır. *Efsaneler, Grek-Roma, Yahudi-Hıristiyani, İslami ve Aydınlanmacı* olmak üzere 5 ana dönemde özetlemeye çalıştığı tarih düşüncesi ve tarihçiliğin serüvenini, her bir çağın düşünce dünyasına uygun olarak başarılı bir biçimde aktarmıştır.

12 Togan, *a.g.e.*, s.109.

İkinci bölümde İbrahim Hakkı Öztürk ise ilk bölümün devamı niteliğinde olan bir incelemeyle tarih düşüncesi ve tarihçiliğin son iki yüzyıllık macerasını işlemiştir. Modern tarih düşüncesinin ortaya çıkışının ve özelliklerinin oldukça öz bir biçimde ele alındığı yazıda, 20. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan bilgi felsefesindeki paradigmatik dönüşümle modern yerine postmodern olanın ikame edilmesi gibi, tarihyazını geleneğindeki değişimler ele alınmıştır.

Üçüncü bölümde Fahri Sakal, tarihyazımının temel kavramları olarak *olgu, kaynak, araştırma, nesnellik, bakış açısı, eşzamanlılık, önyargı, empati, belge-yorum ikilemi, inşakurgu ilişkisi, tarih yazarının etik sorumlulukları ve intibali* açıklamıştır. Burada giriş niteliğinde değinilen bu kavramların kitabımızın ileriki bölümlerinin anlaşılması için bir anlamda anahtar olarak sunulduğunu hatırlatmak isteriz.

Dördüncü bölümde İbrahim Şirin, tarihyazımında geçmişten bugüne etkili olmuş, bu anlamda gelenekselleşmiş tarihyazım anlayışlarından en yaygın olanlarını ele almıştır. Özellikle Yapısalcı Tarih, Frankfurt Okulu, Bağımlılık Okulu, Maduniyet Çalışmaları gibi son yılların popüler tarihyazım yaklaşımlarına da yer vererek okuyucunun son gelişmelerden haberdar olmasını amaçlamıştır.

Beşinci bölümde Fatma Acun, tarihçilik ve tarihyazım süreçlerinde kaynak olgusunu işlemiştir. Kitle iletişim araçlarının yaygınlık kazanmasıyla artan kaynakların durumu ve birinci el-ikinci el kaynak ayırımının mantığının tartışıldığı bölümde, bir kaynaktan yararlanırken dikkat edilmesi gerekenlere de değinilmiştir.

Altıncı bölümde Cenk Reyhan, "Toplumsal Kuram Açısından Tarihsel Malzeme" başlığı ile tarihçiler için vazgeçilmez bir çalışma ortamı ve kaynak merkezi olarak arşivlerin epis-

tomolojik durumunu tartışmış, bir arşiv belgesinden toplumsal kuramlar bakımından nasıl farklı bağlamlarda yararlanılabileceği üzerinde durmuştur.

Yedinci bölümde İbrahim Turan, tarih araştırmalarında internet kaynağı olarak sanal arşiv ve kütüphane konusunu ele almıştır. Gelişen iletişim araçlarının ve biçimlerinin tarih araştırmalarında yarattığı farklılıklardan biri olarak "dijital tarihçiliğin" imkânlarının ve sınırlılıklarının tartışıldığı yazıda, Türkiye ve dünyaya ilişkin önemli arşiv ve kütüphanelerin web adresleri de verilmiştir.

Sekizinci bölümde çağdaş tarihyazım anlayışlarından olan "sözlü" ve "yerel" tarihçilik açıklanmıştır. Sözlü ve yerel tarihçiliğin dünyada ve Türkiye'de çıkış öykülerinin ele alındığı yazıda modern ulus tarihçiliğinin bazı epistomolojik sınırlılıklarına alternatif olarak bu yaklaşımlardan yararlanma biçimleri üzerinde durulmuştur.

Dokuzuncu bölümde Gülin Karabağ, Annales Okulu ile gündeme yerleşen disiplinlerarası tarih çalışmalarının Türkçede şimdiye kadar ele alınmadığı bir biçimde "nasıl gerçekleştirilebileceğini" işlemiştir. Sosyal bilimlerin yanında teknolojinin de tarih araştırmalarında ne kadar etkili sonuçlar sağlayabileceğinin ortaya konulduğu yazıda her bir disiplinin tarihçiliğe katkısı örnekler üzerinden gösterilmiştir.

Onuncu bölümde Nurcan Abacı, "Bir Tarih Metni Nasıl İnşa Edilir?" başlıklı yazısında bir ilke imza atmıştır. Türkçede şimdiye kadar hiç yazılmamış şekliyle bir tarih metninin kaynaklardan yararlanılarak nasıl oluşturulduğunu, 16. yüzyıl Bursa Şer'iyye Sicilleri'ne yansıyan hareketle, "Dimitri ve kızları"nın başına gelen ilgi çekici olaylar üzerinden anlatmıştır.

On birinci bölümde Ahmet Sait Candan, tarih araştırmalarında elde edilen bilgilere yazım aşamasında nasıl atıf yapılacağını ve nasıl dipnot gösterileceğini anlatmıştır. Bilimsel çalışmalarda atıf gösterme sistemlerinin nasıl yapılacağı konusunda çağdaş yaklaşımlar da dikkate alınarak bilgi verilmiş ve örnekler gösterilmiştir.

On ikinci bölümde Levent Yılmaz, bir tarih metninin nasıl okunup, nasıl eleştirileceğinin bir örneğini sunmuştur. Yılmaz, Cemal Kafadar'ın *Kim Var İmiş Biz Burada Yoğ İken* adlı değerli çalışmasını tarihçilik anlayışları ve yazarın duruşu çerçevesinde değerlendirmiştir.

On üçüncü bölümde genel tarih araştırmalarının biraz daha dışında görülen ama ortak paydası *geçmiş* olan sanat, mimarlık, kültür ve iktisat tarihi alanlarının kendine has olarak farklılaşan metodolojisi üzerine, alanın önemli isimleriyle soru-cevap biçiminde görüşmeler yapılmıştır. Sanat ve mimarlık tarihi alanında Yaşar Çoruh, şehir ve semt tarihi alanında Süleyman Faruk Göncüoğlu, iktisat tarihi alanında ise Rahmi Deniz Özbay katkı sağlamıştır.

On dördüncü bölümde Türkiye'de tarih kürsülerinde eserler vermiş, metodolojik açıdan sağlam duruşa sahip usta tarihçilerle söyleşiler yer almaktadır. Eskiçağ tarihi alanında Oğuz Tekin, Ortaçağ tarihinde Ahmet Yaşar Ocak, Yeniçağ-Yakınçağ tarihinde Halil İncalık, Cumhuriyet tarihinde Mustafa Yılmaz, Yakın dönem tarihinde Çağrı Erhan, Kültür tarihinde Salim Koca ve İktisat tarihinde Eyüp Özveren ile yapılan söyleşiler aracılığıyla bu tarihçilerin bir konuyu nasıl belirledikleri, nasıl ön araştırma yaptıkları, nasıl konuyu araştırdıkları, nasıl veri topladıkları ve tüm bunları nasıl değerlendirdikleri sunulmuştur. Böylelikle tarihe merak duyan genç adayların, usta tarihçilerin nasıl çalıştıklarını görmeleri amaçlanmıştır.

Kitabımızın sonunda Mehmet Suat Bal, Fethullah Uçar ve Tuğrul Özcan tarafından "Türkiye'deki arşiv ve yazma eser kütüphanelerinden nasıl yararlanılabileceği konusu" ayrıntılı bir biçimde işlenmiştir. Türkiye arşiv ve yazma eser kütüphanelerinde çalışmayı düşünen genç tarihçilerin istedikleri belgeye nasıl bir süreç sonunda ulaşabilecekleri, arşivlerin çalışma sistemlerinin nasıl olduğu konusunda örnekler üzerinden bilgi verilmiştir.

Kitabımızın bölümlerinde yararlanılan eserlerin tam ve açık künyesi dipnotlarda verildiği için bölüm sonlarında kaynakça verilmemiştir. Ancak kitabımızın sonunda seçilmiş bir kaynakça sunularak meraklılarının konuya ilişkin daha ayrıntılı okuma yapabilmelerine de imkân tanınmaya çalışılmıştır.

Değerli yazılarını tarafıma göndererek kitabın ortaya çıkmasında katkılarında ve yazım sürecinde göstermiş oldukları anlayıştan dolayı tüm yazarlarımıza teşekkür ederim. Manevi desteklerinden dolayı Prof. Dr. Mehmet Alparğu'ya da teşekkür borçluyum. Kitabın içerik taslağının oluşması sürecindeki katkıları için Arif Bilgin'e, Aytan Kiriş'e, ön okumaları için Fatih Yazıcı'ya ve seçilmiş kaynakçanın oluşturulmasındaki katkılarından dolayı da Funda Alaslan Koca'ya teşekkür ederim.

DİZİN

- I. Alaeddin Keykubad (Sultan), 432.
II. Abdülhamid, 232, 344.
II. Felipe, 111, 234.
IV. Türk Tarih Kongresi, 247.
27 Mayıs Anayasası Hatırası, 140.
- Abacı, Nurcan, 17, 259.
Abbasiler, 326.
Abdullah Cevdet, 99.
Abdullah Efendi b. Lutfullah, 264.
Abdülaziz (Sultan), 344.
Abdülmecid (Sultan), 347.
Acun, Fatma, 16, 119, 131, 134.
Ad, 29.
Adapazarı, 233.
Adorno, Teodor, 114.
Afrika, 57, 156, 205, 206, 326, -lı, 57.
Ahmet Cevdet Paşa, 12, 48.
Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi (APİKAM), 219.
Ahmet Vefik Paşa, 12, 98.
Ahunbay, Zeynep, 333.
Akçura, Yusuf, 49, 51.
Akdağ, Mustafa, 111, 236.
Akdeniz, 111, 167-168, 234-235, 237, 368, 411, 420.
Akın, Günkut, 333.
Aksaray, 346, 348.
Ali Reşat Bey, 49.
Alkan, Necmettin, 15, 21.
Allah (Tanrı), 26-29, 31, 94-96, 104, 312, 434.
Alman Arkeoloji Enstitüsü, 344, 366, - Fotoğraf Arşivi 344.
Alman, 12, 43, 45-46, 48, 50, 58, 71, 87, 98-99, 196, 199, 261, 313, 344, 366.
Almanca, 81, 190, 389, 423.
Almanya, 46, 50, 58, 114, 344, 407.
Almanya Berlin Fotoğraf Arşivi, 344.
Alp Arslan, 431.
Alpargu, Mehmet (Prof. Dr.), 19.
Althusser, L., 107.
Amerika Birleşik Devletleri, 41, 46, 48, 53, 57, 92, 112, 180, 194, 203, 204, 214, 323, 364-365, 367, 369, 407, 411.

- Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi, 194.
Amerikan sağlık misyonu, 396.
Anadolu, 165, 233, 245-246, 252, 270, 288, 337, 339, 341, 347, 366-367, 374, 431-432.
Anderson, Perry, 176, 229.
Andre Gunder Frank, 115.
Anglo-Sakson, 383.
Anılır, Yaşar, 246.
Ankara, 52, 134, 148, 308, 363, 367, 385, 391, 401-402, 411, 423, 442.
Ankara Üniversitesi, 286-287, 385, 391, 401-402, 423, - Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, 287, 385, - Eğitim Yönetimi Teftişi ve Planlaması Bölümü, 391, - Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, 401.
Anlamacı (yorumcu) tarihçilik, 76, 101-102.
Annales, 17, 54-56, 59, 81, 108, 109, 110, 111-112, 176, 199, 224, 234, 236, 245, 301, 307, 310, 379, 383, 389.
Annales Okulu, 17, 54, 56, 59, 108-112, 212, 224, 234, 236, 245, 301, 310, 383.
Annalesçiler, 68, 81, 87.
Antakya, 217.
Antalya Kent Müzesi, 219.
Antalya, 219, 348, 367, 448.
Antikçağ, 24, 306.
Arap, 430.
Arapça, 80-81, 195, 376, 389.
Arel, Ayda, 333.
Arıburnu, 238, 239, 240, - Cephesi, 238.
Aristokratik kültür, 313.
Aristoteles, 94, 316.
Arseven, Celal Esat, 333, 336.
Arşiv, 17, 19, 45, 51, 55, 72, 74, 84, 90, 123-124, 129-135, 137, 139, 167, 169, 179, 181, 183-184, 188-190, 192-194, 197, 201, 216, 219, 290, 296, 343-344, 349, 357, 359, 380, 393, 403-405, 420, 435-438, 440, 442-447, 450, -ler, 128, 130-132, 134, 179-180, 189, 192, 344, 397, 415, 446.
Artan, Tülay, 167, 333.
Arvanid Defteri, 387.
Âsar-i İslamiye ve Millîye Tetkik Encümeni, 51.
Aslanapa, Oktay, 333, 336.
Asur kralları, 245.
Asya Tipi Üretim Tarzı, (ATÜT), 107-108, 112, 165.
Asya, 34, 107, 108, 112, 165, 237, 320, 323, 327, 336, 386.
Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, 391.
Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 385.

- Atıf Efendi Yazma Eser Kütüphanesi, 448.
- Augustinus, St., 34, 93.
- Avam Kamarası, 164.
- Avcıoğlu, Doğan, 107.
- Avrupa Birliği, 90, 192-193.
- Avrupa, 32, 34, 36, 40-41, 45-46, 48-49, 52-53, 79, 84-85, 94-95, 116, 156, 170, 180, 192-193, 203, 212-213, 237, 246, 279, 306, 323-324, 326-327, 333, 336, 364-365, 367, 369, 383, 386, 401, 413, 415.
- Avrupamerkezci, 34, 64, 104, 116, - tarih, 34, 104.
- Ayasofya, 341.
- Ayaşlı Hüseyin Çelebi, 166.
- Aydınlanma, 11, 32, 40, 114, -cı, 15, 21, 31-37, 99.
- Ayverdi, Ekrem Hakkı, 333, 347.
- Azerbaycan, 336.
- Babailer İsyanı, 288, 373, 382, 432.
- Babîâli, 436.
- Babil kralları, 245.
- Bacon, F., 97, 102.
- Bağımlılık Okulu, 16, 104, 115-116.
- Bakhtin, M., 113.
- Bakırköy Lisesi, 373.
- Bal, Mehmet Suat, 19, 361, 435.
- Balıkesir, 219, 448.
- Balıkesir İl Halk Kütüphanesi, 448.
- Balıkesir Kent Arşivi, 219.
- Balkanlar, 233, 246, 336.
- Banarlı, Nihat Sami, 381.
- Barkan, Ömer Lütfi, 111, 236, 247, 355, 358.
- Barok devir, 324.
- Barthes, Roland, 113.
- Barzun, 297.
- Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 189-190, 435.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, 168, 174, 189, 342, 397, 435, 440-442.
- Batı, 32, 34, 36, 40-41, 45-46, 48-49, 51-53, 65, 80, 94-98, 102, 104, 111, 114-116, 165, 167, 171-174, 207, 229, 233, 271, 302, 314-316, 323-324, 326-327, 348, 377, 420, -laşma, 12.
- Batı Anadolu, 233.
- Batı Avrupa, 32, 34, 36, 40-41, 45, 48-49, 52-53, 323.
- Batı Ege Bölgesi, 164.
- Batur, Afife, 333.
- Baykal, Bekir Sıtkı, 99.
- Bayrampaşa, 348.
- Bedi Nuri, 98.
- Ben-i İsrail, 26-27.
- Berkes, Niyazi, 107, 112, 294.
- Bernheim, 12-13.
- Beyazıt Devlet Kütüphanesi, 449.

- Beyazıt İl Halk Kütüphanesi, 448.
- Beyazıt, 191, 341, 345, 390, 448-449.
- Beyrut, 411, 420.
- Beyşehir, 423.
- Bibliothèque Nationale, 367.
- Bilgin, Arif, 19.
- Bilimsel tarih, 39, 41, 46, 48-49, 58-59.
- Bilkent Kütüphanesi, 405.
- Bilkent Üniversitesi, 385-386.
- Birinci Dünya Savaşı, 58, 79, 184.
- Birinci el kaynaklar, 16, 44-45, 48, 53, 122-124, 130, 133, 151, 160-161, 192, 202, 209, 360, 403.
- Biruni, 96.
- Bishop, M. C., 179.
- Bizans, 326-327, 336, 342, 346, 364, 389, 432, - mimarisi, 336, - sanatı, 326-327.
- Bloch, Marc, 108-111, 176, 234, 255.
- Boğazlar, 237.
- Bolu, 233.
- Bon, Gustave Le, 99.
- Boran, Ali, 336.
- Boran, Behice, 107.
- Boşnaklar, 232.
- Braudel, Fernand, 68, 81, 109-112, 176, 223, 232-235, 255, 301, 389-390.
- Brenner, Robert, 165.
- Britanya, 175, 229.
- British Museum, 164.
- Bulgar Meselesi, 385.
- Bulgaristan Milli Kütüphanesi, 192.
- Burdur İl Halk Kütüphanesi, 448.
- Burdur, 448.
- Burke, Peter, 153-155, 176, 231.
- Bursa, 17, 172, 174-175, 215-216, 219, 263-264, 269, 271, 348, 420, 448.
- Bursa Kent Müzesi, 219.
- Bursa Para Vakfı Defterleri, 175.
- Bursa Şer'iyye Sicilleri, 17, 263.
- Büyükkaraman, 348.
- Cahen, Claude, 382, 431.
- California Eyalet Kütüphanesi, 194.
- Callinicus, 155.
- Candan, Ahmet Sait, 18, 281.
- Carlyle, Thomas, 106.
- Carr, Edward H., 33, 61, 67, 159, 166.
- Carter, Howard, 253.
- Cavit Bey, 98.
- Céline, 312.
- Cerrah Paşa, 341.
- Ceyhun Nehri, 229.
- Cezar, Mustafa, 333.
- Cezayir, 336.
- Cezzar, Yavuz, 111.
- Chakrabarty, D., 117.

- Chartier, 82, 308, 310.
 Chatterje, Partha, 116.
 Chayanovcu yaklaşım, 165.
 Churchill, Winston, 136
 Cicero, 25.
 CNN, 142.
 Collingwood, Robin G., 58-59, 93, 105, 154, 159, 160, 289.
 Colombo, Cristoforo, 310.
 Columbia Üniversitesi, 203.
 Comte, Auguste, 34, 42, 34, 93, 87, 94, 97-98, 102.
 Conkbayırı, 239.
 Cordoso, Fernando, 115
 Croce, Benedetto, 58-59, 105b
 Cumhurbaşkanlığı Arşivi, 393, 407, 446.
 Cumhuriyet, 13, 18, 50-52, 99, 100, 131, 134, 139-141, 143, 148, 189, 191, 206, 216, 242, 290, 295-296, 335, 344, 347, 361, 374, 380, 393, 407, 441, 447.
 Cumhuriyet Arşivi, 290, 296, 393, 407, 441.
 Çadırcı, Musa, 111.
 Çanakkale, 217, 237-238.
 Çandarlı, Gülçin, 14.
 Çankaya Köşkü Arşivi, 446.
 Çarşamba Pazarı, 348.
 Çarşamba Suyu, 348.
 Çatalçeşme Sokak, 344.
 Çelebi, Funda, 218.
 Çelebi, Ömer, 265-266.
 Çerkezler, 232-233.
 Çetintaş, Sedat, 333.
 Çin, 40, 79, 320, 388, 413.
 Çince, 430.
 Çoruhlu, Yaşar, 319, 331, 336
 Çorum, 165, 448.
 Darülfünun, 12, 50-52.
 Darwin, Charles, 33.
 Davis, Nathalie Zemon, 311.
 Demir Bank, 206.
 Derrida, J., 113.
 Derviş, 166, 300, 309.
 Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 131, 189-190, 405, 435, 440-441.
 Dışişleri Bakanlığı, 407.
 Dijital (İnternet) tarihçilik, 17, 131, 170, 181-185, 187, 188-190, 192-193, 195-197, 450-452, 448.
 Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, 52, 423.
 Dilthey, W., 87, 102
 Dimitri, 17, 259, 262-268, 270, 272, 279.
 Dipnot gösterme, 18, 281, 290-296, 311.
 Disiplinlerarası, 17, 54, 70, 114, 158, 176, 201, 223, 225-227, 236, 243, 248, 254-255, 259, 355.
 Divan-ı Hümayun, 166.
 Divitçioğlu, Sencer, 108
 Diyarbakır, 448.
 Diyarbakirli, Nejat, 336.

- Doğu, 167-168, 289, 323, 326-327, 336, 348, 391, 411-412, 420.
- Doğu Akdeniz, 167, 168, 420.
- Duby, Georges, 109.
- Dumont, Louis, 315.
- Durant, Will, 77.
- Durkheim, Emile, 98.
- Durukan, Aynur, 333.
- Dünya tarihi, 65, 103, 116, 212, 246.
- Ebulgazi Bahadır Han, 98.
- Edirne, 448.
- Edirnekapı Mihrimah Sultan Camii, 341.
- Edirnekapı Mihrimah Sultan Külliyesi, 341.
- Efes, 371.
- Ege Bank, 206.
- Einstein, 39.
- Ekonomik ve Sosyal Araştırma Konseyi (ESRC), 193.
- Eldem, Sedat Hakkı, 333.
- Eldem, Vedat, 358.
- Elektronik Tez Arşivi, 190.
- Elias, Norbert, 176, 313
- Emeviler, 326, 383.
- Emirci Sultan, 382.
- Endülüs İslam sanatı, 326.
- Erdoğan, Necmi, 117
- Ergenç, Özer, 111
- Erhan, Çağrı (Prof. Dr.), 401, 403, 405-409.
- Ermenice, 430.
- Ermiri Köyü, 264.
- Erzurum İl Halk Kütüphanesi, 448.
- Erzurum, 448.
- Esin, Emel, 336.
- Eskiçağ, 18, 337, 361, 363-366, 368, 371, 435.
- Essex Üniversitesi, 193, 205.
- Eşzamanlılık (karşı anakronizm), 16, 78-79.
- Evans, 56, 63, 154, 156
- Evrin Kuramı, 33, 155.
- Eyice, Semavi, 333.
- Faroqhi, Suraiya, 111, 133, 232, 236.
- Fars, 430.
- Farsça, 195, 376, 389, 423.
- Fatih, 341, 345-348.
- Fatih Camii, 348.
- Fatih Sultan Mehmet, 345, 387, 390.
- Febvre, Lucien, 108, 111, 225, 234, 241, 308, 310, 313, 383.
- Fichte, 99.
- Foucault, Michel, 113, 161-162, 310.
- Frankfurt Okulu, 16, 113-114.
- Frankfurt Toplumsal Araştırmalar Enstitüsü, 113.
- Frankfurt Üniversitesi, 113.
- Fransa, 33, 46, 54, 58, 98, 111, 212-215, 230, 309, 382, 386, 407.
- Fransız, 12, 46, 48-49, 98-99, 108, 127, 167, 193, 199,

- 215, 230, 254, 260, 262, 301, 309, 344, 366, 373, 379.
- Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü, 366.
- Fransız Balon Çekimleri Arşivi, 344.
- Fransız İhtilali, 127, 309.
- Fransız Metodik Okulu, 48, 49.
- Fransız Milli Kütüphanesi, 193.
- Fransızca, 81, 190, 388, 389, 423.
- Friuli, 312.
- Gabriel, Albert, 333.
- Gadamar, 102.
- Gazi Üniversitesi, 423-424
- Gaziantep Kent Müzesi, 219.
- Gelibolu Askeri Harekâtı, 238.
- Genç, Mehmet, 111, 236, 247.
- Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt (ATASE) Başkanlığı Arşivi, 393, 446.
- Genelkurmaylık Fotoğraf Arşivi, 344.
- Gibbon, 87.
- Ginzburg, Carlo, 215, 311-315.
- Goff, Jacques Le, 109, 111, 389.
- Google, 179, 195, 366, - Kitap Analoğu, 195.
- Gordlevski, 431.
- Göçek, Fatma Müge, 169, 171-174.
- Göka, Erol, 243.
- Gökalp, Ziya, 13, 98, 100, 448.
- Gökbilgin, Tayyip, 111.
- Gökçümen, Ömer, 251-252.
- Gökdemir, Oktay, 199.
- Gölpınarlı, Aldülbaki, 374, 376.
- Göncüoğlu, Faruk, 18, 339.
- Gönderme yapma, 290.
- Göreceli tarih, 63.
- Görsel kaynaklar, 119, 128, 136, 141, 189.
- Görsel Tarih Arşivi, 137, 140, 191.
- Göyünç, Nejat (Prof.), 373.
- Graff, 297.
- Gramsci, 107, 116.
- Gregoras, 389.
- Grek, 15, 21, 25-26, 35-36, 104, -Roma, 15, 21, 25, 35-36.
- Grekçe, 287, 430.
- Guha, R., 116.
- Guizot, 99-100.
- Gültekin, Timuçin, 251-252.
- Güran, Tefvik, 111.
- Habsburg Hanedanlığı, 170.
- Hacettepe Üniversitesi, 92, 191, 269, 373-374, 391-392, 401, - Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, 391, - Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi, 373.

- Hacı Selim Ağa Yazma Eser, 449.
Hacıbektaş İlçe Halk Kütüphanesi, 449.
Haçlı Seferleri, 243.
Hakkı Tarık Us Koleksiyonu, 191.
Halep, 420.
Haliç, 237.
Halikarnassoslu, 302.
Halk Evleri, 71.
Halk kültürü, 306, 308, 312-313.
Halkevleri, 141, 216.
Hartog, 301.
Hasan Paşa Halk Kütüphanesi, 448.
Hatun, 167, 300, 309.
Havass, Zahi, (Mısır Eski Eserler Yüksek Kurulu Başkanı), 253.
Hayek, F. A., 354.
Hayrullah Efendi, 12.
Hegel, George Wilhelm Friedrich, 33, 87, 103-107.
Heidelberg Üniversite Kütüphanesi, 196.
Hendek, 233.
Herder, J. G., 99, 101-102.
Herodotos, 11, 25, 94, 202, 245, 302-303, 364.
Hıristiyan, 34, 40, 93-95, 269, 312, 348, 387-388, - Katolik Kilisesi, 34, - Ortaçağı, 40.
Hıristiyani, 15, 21, 26-28, 31, 33-36.
Hilav, Selahattin, 108.
Hilmi Şahenk Arşivi, 344.
Himmelfarb, Gertrude, 179.
Hindiler Tekkesi, 346.
Hindistan, 116.
Hint, 40, 315, 320.
Hollanda, 46, 366.
Hollanda Tarih Araştırmaları Enstitüsü, 366.
Homer, 302-303.
Homo Antropos, 101.
Horkheimer, 114.
Human, 101.
Hume, 102.
Huntington, Samuel, 115.
Hüseyin Rahmi, 348.
Hz. İsa, 28-29, 268, 312.
Iggers, 62.
Irak, 141, 336.
İbn-i Fadlan, 229.
İbn-i Haldun, 44, 80, 87, 96, 102.
İbn-i Miskaveyh, 96.
İbrahim Veli Efendi, 215.
İdealist tarih, 103.
İkinci Dünya Savaşı, 55, 79, 110, 114, 203, 205, 407.
İkinci el kaynak, 16, 122, 133, 151, 161, 181, 183, 196, 276, 403.
İkinci Meşrutiyet, 48-49, 51-52.

- İktisat tarihi, 18, 166, 245, 247, 317, 351-359, 361, 412, 414, 418,
İlyada, 302.
İnalçık, Halil, 18, 108, 111-112, 232, 236, 293, 385-390.
İncil, 306.
İndiana Üniversitesi, 204.
İnebahtı Deniz Savaşı, 234.
İnebey Yazma Eser Kütüphanesi, 448.
İngiliz Hükümeti Web Arşivi, 193.
İngiliz kamuoyu, 394.
İngilizce, 80, 133, 190, 272, 299, 377, 389, 411, 416.
İngiltere, 33, 46, 48, 131, 164, 166, 193, 203-205, 213-214, 230, 394, 407.
İngiltere Data Arşivi, 164, 193.
İngiltere Parlamentosu, 164, - Avam Kamarası 164.
İnter Bank, 206.
İnternet Arşivi (IA), 194.
İran, 320, 336.
İskenderiye, 420.
İSKİ Arşivi, 344.
İskilip İlçe Halk Kütüphanesi, 448.
İslam, 40, 44, 94-96, 179, 232, 266, 269, 288, 325-327, 336, 373-376.
İslambol, 370-371.
İslami, 15, 21, 29-31, 35, 94-95, 195, 327.
İslami El Yazmaları, 195.
İslamoğlu, Huricihan, 108, 112, 164-165, 244, 368.
İsmail Ağa, 348.
İsmet İnönü, 398.
İspanya, 230, 234.
İsrail, 26-27, 420.
İstanbul, 52, 166, 168, 216, 237, 246, 260, 287, 289, 326, 333, 336-337, 339, 341-347, 358, 363-364, 366-368, 370, 373, 381, 385, 387, 401, 411, 432, 436, 448-449, 451.
İstanbul Araştırmaları Enstitüsü, 366.
İstanbul Arkeoloji Müzesi Fotoğraf Arşivi, 344.
İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, 344.
İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, 339.
İstanbul Teknik Üniversitesi, 333, 337.
İstanbul Üniversitesi, 52, 287, 358, 363-364, 367-368, 373, - Araştırma Fonu, 368, - Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, 363, 373.
İstanbul Vakıflar Tahrir Defteri, 347.
İstanbul Valiliği, 436.
İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü, 373.
İstiklal Savaşı, 237.
İsveç, 230.

- İş Bankası, 206.
İşli, Hayri Necdet, 344.
İtalya, 205, 230, 312.
İtilaf Devletleri, 239-240.
İyon, 302.
İzmir, 164, 168, 175, 219, 420.
İzmir Büyükşehir Belediyesi, 219.
- Jenkins, Keith, 62, 88.
JSTOR, 195.
- Kadın çalışmaları, 56, 201, 205.
Kadın Eserleri Kütüphanesi Sözlü Tarih Koleksiyonu, 205.
Kafadar, Cemal, 18, 166-167, 299-302, 304-309, 311-312, 314-316.
Kafesoğlu, İbrahim, 14, 431.
Kafkasya, 336.
Kaireios Kütüphanesi, 192.
Kant, Immanuel, 33, 103.
Kantakuzenos, 389.
Karabağ, Gülin, 17, 223.
Karacaoğlan, 300, 302.
Karadeniz, 237, 336.
Karahisar, 348.
Karat, Enver Ziya, 99, 296.
Karaman, 348.
Karamanoğulları, 168.
Karayolları Arşivi, 344.
Karpas, H. Kemal, 232, 236
Karul, Necmi (Doç. Dr., Arkeologlar Derneği İstanbul Şube Başkanı), 246.
Kasaba, Reşat, 112-113.
Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, 449.
Kastamonu, 449.
Kautsky, 155.
Kayalı, Kurtuluş, 112.
Kaynak gösterme, 92, 281, 285, 290.
Kaynar, Reşat, 99
Kayseri, 368, 449.
Kemal Tahir, 108.
Kennedy, David, 179
Kentim İstanbul Projesi, 339.
Keşler, G., 358
Keyder, Çağlar, 108, 112.
Kırım, 236-237, 385, 446, - Hanlığı, 236, 385, - Savaşı, 446.
Kızıltan, Zeynep (İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürü), 246.
Kiriş, Ayten, 19.
Kirman Selçukluları, 431.
Kitab-ı Mukaddes, 28, 31, 34.
Kliometri, 353, 355.
Koca, Salim (Prof. Dr.), 18, 295, 423-425, 427, 429, 431, 433.
Kocaçimentepe, 239.
Koç Anadolu Araştırmaları Enstitüsü, 366.
Konstantinopolis, 370.
Konstantinus, 370.
Konya, 339, 348, 423, 449.
Köprülü Yazma Eser Kütüphanesi, 449.

- Köprülü, Fuat, 12, 50, 51, 99, 112, 236, 245, 307, 374, 376, 381, 389, 430-431, 449.
- Körfez Savaşı, 141-142.
- Ksenophanes, 94, 103.
- Kuban, Doğan, 333, 335.
- Kuran-ı Kerim, 29.
- Kuran, Aptullah, 333.
- Kurmuş, Orhan, 164
- Kutalmışoğulları, 432.
- Kuzey Afrika İslam sanatı, 326.
- Kuzey Amerika, 41.
- Küçükaraman, 348.
- Küçükömer, İdris, 108
- Kültür tarihi, 321-322, 340-341, 343, 361, 390.
- Kültür ve Tabiat Varlıkları İstanbul IV. Nolu Koruma Kurulu, 344.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı, 190, 206, 336.
- Kütükoğlu, Mübahat S., 14, 111, 133.
- Lacan, Jacques, 113.
- Laduire, Emmanuel Le Roy, 109, 176, 215.
- Lafarge Aslan Çimento, 206.
- Lami Çelebi, 215.
- Langlois, Charles Victor, 13, 46-47, 387.
- Latince, 307, 312, 364, 365, 370, 430.
- Lerner, Daniel, 115.
- Levent İlkokulu, 411.
- Lipset, Seymor Matin, 115
- Locke, 102.
- Lukacs, 107.
- Lût, 29.
- Lübnan, 420.
- M.Ü. İlahiyat Fakültesi, 373.
- Maanzade Hüseyin Efendi, 202.
- Macaristan, 246.
- Machiavelli, Nicollo, 105, 304.
- Maduniyet Çalışmaları, 16, 116-117, - Okulu, 104, 116-117.
- Malazgirt Ovası, 237.
- Malazgirt Savaşı, 237.
- Malinowski, 22.
- Malta Çarşısı, 348.
- Malthusçu yaklaşım, 165.
- Manchester Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Bölümü, 391.
- Manisa, 168, 174, 449.
- Manisa İl Halk Kütüphanesi, 449.
- Manisa Şeriyye Sicilleri, 168.
- Marcuse, Herbert, 114.
- Marks, Karl, 34, 87, 106-107, 314.
- Marksist, - kuram, 156, - tarih, 106-107, 117.
- Marmaray Projesi, 246.
- Marsilya, 167, 168, 421.
- Marsilya Ticaret Odası Arşivi, 421.

- Materyalist (Marksist) tarihçilik, 87, 106-107, 112, 114, 117, 156.
- Mauro, Frédéric, 254.
- McNeill, 116.
- Mehmet Reşat (Sultan), 50
- Melikoff, İrene (Prof.), 373.
- Menderes, Adnan, 398.
- Menocchio, 215, 311-312.
- Merçil, Erdoğan, 431.
- Meriç, Cemil, 99.
- Mersin, 217.
- Mesleki etik (karşı intihal), 16, 67, 89, 281.
- Metodik Okulu, 46, 48-49.
- Metodoloji dersi, 12, 50, 273.
- Mısır Eski Eserler Yüksek Kurulu, 253.
- Mısır, 253, 323, 336, 420.
- Michelet, 80, 87, 99, 233, 310.
- Michigan Üniversitesi, 91.
- Mihrimah Sultan, 341.
- Mikro tarih, 57, 201, 221.
- Millet Yazma Eser Kütüphanesi, 449.
- Milli Eğitim Bakanlığı, 85, 100, 190.
- Milli Kütüphane, 189, 190, 405.
- Milli Mücadele, 134, 138-39, 391.
- Milli tarih, 13, 52-53, 85, 387.
- Millî Tetebbular*, 51.
- Mimar Sinan, 333, 337, 341.
- Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, 333, 337.
- Mimarlık tarihçiliği, 333-334.
- Mimarlık tarihi, 18, 214, 321, 331-337.
- Miryokefalon Savaşı, 432.
- Mommsen, 262.
- Mordtmann, J. H., 12, 50.
- Mussolini, 205.
- Mustafa Ali (Gelibolulu), 202.
- Mustafa Kemal Atatürk, 100, 134, 138-140, 143, 242-244, 287, 336, 344, 385-386, 391-392, 398.
- Mühendishane-i Bahr-i Hümayun, 333.
- Mühendishane-i Berri-i Hümayun, 347.
- Müslüman (Müslim), 94-96, 232, 266-270, 327, 375-376, -lar, 263, 267, 269, 388.
- Nagata, 168-169.
- Naima, 202.
- Namik Kemal, 100.
- Naşit, Adile, 273.
- Necipoglu, Gülru, 333.
- Nevşehir, 449.
- New York, 114, 411, - Eyalet Üniversitesi, 411.
- Newton, 39.
- Nicel tarih, 354.
- Niebuhr, 262
- Nietzsche, 58, 75, 105-106.
- Niğde, 348.
- Niksar, 165.
- Nişaburi Zahir, 450.
- Noble, David, 179.

- Nuruosmaniye, 341.
 Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi, 449.
- Ocak, Ahmet Yaşar, 18, 112, 117, 373.
 ODTÜ Kütüphanesi, 405.
 Oğuzlar, 229, 231, 431.
 Orhonlu, Cengiz, 111.
 Orta Balkanlar, 246.
 Orta Doğu Teknik Üniversitesi, 337, - İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, 411.
 Ortaçağ, 18, 34, 79-80, 94, 111, 170, 196, 230, 309, 361, 429.
 Ortaylı, İlber, 25, 39, 234, 289.
 Ortodoks, 117.
 Osmanlı, 12, 48-52, 74, 79-80, 98-100, 107-108, 111-113, 116-117, 123, 131, 133-134, 139-140, 156, 158, 164-175, 189-192, 202, 206, 209, 216-217, 232-234, 236-237, 247, 249-250, 260-261, 268-270, 273, 275, 286-289, 300, 305-316, 320, 336, 341-342, 344, 346-447, 364, 368, 370, 376-377, 380, 383, 385-390, 393, 401, 405, 407, 411, 413, 415, 419-420, 429, 435-436, 440-442, 447-448, - Devleti, 50, 189, 190, 309, 386-387, 435, 447, - İmparatorluğu, 98, 108, 111, 113, 116, 173-174, 237, 273, 286, 385, 420, - pozitivistleri, 99, - Türkçesi, 376.
 Osmanlı Arşivi, 133, 168, 174, 189, 393, 405, 415, 435-436, 440-442.
 Osmanlı Arşivleri Daire Başkanlığı, 407.
 Osmanlı Bankası, 206.
 Osmanlı Çalışmaları Merkezi, 386.
 Osmanlıca, 195, 389, 416.
 Ödekan, Ayla, 333.
 Ögel, Semra, 333
 Önkal, Hakkı, 333.
 Ötügen, Yıldız, 333.
 Özbay, Rahmi Deniz, 18, 351.
 Özcan, Tuğrul, 19, 435.
 Özkaya, Yücel, 111.
 Özkul, Münir, 273.
 Öztürk, İbrahim Hakkı, 16, 39.
 Özveren, Eyüp (Prof. Dr.), 18, 411-414, 416, 418, 420-421.
 Pamuk, Şevket, 236, 249.
 Panofsky, E., 324-325.
 Panzac, 168-169.
 Paris, 99, 170, 212, 367.
 Parlatur, İsmail, 389.
 Peçevî İbrahim Efendi, 202, 451.
 Perks, Rob, 218.
 Peyami Safa, 348.
 Pirenne, Henri, 358.
 Platon, 103.

- Popper, Karl, 83
Popüler kültür, 36, 300, 306-308, 310-313.
Postmodern, 16, 39, 60-62, 153, - tarih, 60-62.
Postmodernist, 63.
Pozitivist, 42-43, 48, 97-99, 102, 113-114, 305, - tarih 42-43, 97.
Pozitivizm, 42, 48, 97-98.
Pragmatik tarih, 105-106.
Pragmatik tarihçilik, 13, 36, 105-106, 365.
Princeton Üniversitesi, 195, 311, - Kütüphanesi Dijital Koleksiyonları, 195.
Public Record Office, 168.
Ragıp Paşa Yazma Eser Kütüphanesi, 449.
Ranciere, 81.
Ranke, Leopold von, 12, 43-45, 64, 68, 71, 76, 87, 99, 199, 262.
Raşit Efendi Yazma Eser Kütüphanesi, 449.
Redhouse, 389.
Reyhan, Cenk, 16, 151, 174.
Rıza Tevfik, 98.
Ricoeur, 81.
Robert Koleji, 411.
Rockefeller Vakfı, 217.
Roma, 11, 15, 21, 25-26, 34-36, 40, 87, 104, 310, 326, 337, 363-364, 369-370, 386, - İmparatorluğu, 26
Romantik tarih, 99-101.
Rönesans, 31, 40, 45, 95, 111, 306, 324.
Rumeli, 270, 387.
Rusça, 430.
Rustov, A. von, 358.
Sabahattin (Prens), 98.
Safabat, 348.
Sağlık Müzesi, 345.
Sahillioğlu, Halil, 111.
Said, Edward, 116.
Sakal, Fahri, 16, 67.
Sakarya Nehri, 237.
Salih Erkek, Mehmet Salih, 361.
Samatya, 347-348.
Samir Amin, 115.
Samsun Kent Arşivi, 219.
Samsun, 219.
San Francisco, 194.
Sanat tarihçisi, 144, 223, 321, 322-323, 325-328, 329, 333-336.
Sanat tarihi, 227, 319-329, 331, 333-334.
Sanayi Devrimi, 41.
Sanayi-i Nefise Mektebi, 333.
Sarıbayır, 238.
Sâti, Mustafa, 98.
Scandella, Domenico, 312.
Schelling, 99.
Seignobos, Charles, 12-13, 46-47, 49, 387.
Selanik, 420.
Selâtin Camii, 341.

- Selçuklu, 320, 336, 364, 368, 423, 429, 431-432, 448, 450, -lar, 380, 431, 447.
- Selimiye Yazma Eser Kütüphanesi, 448.
- Semt tarihi, 18, 339-340, 342, 349.
- Semud, 29.
- Sencer, Muzaffer, 108.
- Sevim, Ali, 431.
- Seyyid Hasan, 166, 311.
- Sıhhiye Umum Müdürlüğü, 345.
- Sınıf kültürü, 313-314.
- Simbiyotik tarihçilik, 152-153, 156, 163-164, 167, 169, 171, 175-177.
- Sivas, 449.
- Siyasal Bilgiler Kütüphanesi, 405.
- Somel, Akşin, 218.
- Sophokles, 309, 364.
- Sosyal tarih, 57, 109, 210, 231-232, 248.
- Sosyo-ekonomik tarih, 111.
- Sönmez, Zeki, 333.
- Sözen, Metin, 333.
- Sözlü kaynaklar, 128, 146-147.
- Sözlü tarih, 146, 182, 200-201, 203-207, 209-211, 218, 342-343, 349, 397, 416.
- Strasbourg Üniversitesi Beşeri Bilimler Fakültesi, 373.
- Strauss, C. Levi, 113, 305-306.
- Suad, Mustafa, 216.
- Sultanahmet, 341, 344-436.
- Sun'ullah Çelebi b. Cafer, 264.
- Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırmaları Enstitüsü, 367-368.
- Suriye, 336, 420, 431, - Selçukluları, 431.
- Suudi Arabistan, 179.
- Suvla Ovası, 239.
- Süleymâniye, 341, - Yazma Eserler Kütüphanesi, 448, 451.
- Sümer, Faruk, 431.
- Şehir tarihi, 339-343, 345, 349.
- Şehremini, 346.
- Şems İci, 96.
- Şer'iyye Sicilleri, 17, 263.
- Şerif Mardin, 112, 116.
- Şevket, Şakir, 215.
- Şeyh Bedreddin, 374.
- Şimşek, Ahmet, 11.
- Şirin, İbrahim, 16, 93.
- Tanışık, İbrahim Hilmi, 347.
- Tanpınar, A. Hamdi, 98.
- Tanrı bkz. Allah.
- Tanyeli, Gülsün, 333.
- Tanyeli, Uğur, 333.
- Tanzimat, 48, 168, 295, 374, 385.
- Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü, Tapu Arşiv Dairesi Başkanlığı, 447.
- Tarde, Gabriel, 171.
- Tarık Zafer Tunaya, 99, 289.

- Tarih araştırmaları, 46-48, 55, 58, 63, 72, 110, 120-121, 146, 149, 179-181, 187, 203, 206, 219, 260, 366, 387.
- Tarih felsefesi, 12-14, 95, 98.
- Tarih Vakfı, 205-207, 217-218, 296, - Sözlü Tarih Arşivi, 205, 206
- Tarih-arkeoloji, 110, 214, 225, 227, 244-245, 251, 319, 321-323.
- Tarih-coğrafya, 52, 237, 423.
- Tarih-i Osmanî Encümeni Külliyyatı, 51.
- Tarih-i Osmanî Encümeni, 50, 51.
- Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası*, 51.
- Tarih-psikoloji, 240, 242.
- Tarih-sosyoloji, 229, 231.
- Tarihsel anlatı, 167, 201, 212.
- Tarihsel, - belge (doküman), 44, 47, 63, 158, 183, 189, 201, 208, - empati, 88, - kaynak, 127, 171, 209, - olgu, 159, - yorum, 176, 261.
- Taylor, A. J. P., 204.
- TC Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 440, 441.
- Tekel, 206.
- Tekin, Oğuz, 18, 363
- Teolojik tarih, 93.
- Tereke Defterleri, 169-170, 172, 174-175.
- Terentius, 304.
- Thiers, 99.
- Thomas, Keith, 156
- Thompson, E. Paul, 156, 205, 207, 218.
- Thukydides, 25, 44, 202.
- Togan, A. Zeki Velidi, 13-15, 96, 227, 233.
- Tokat, 165.
- Tokyo Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi (TUFS), 191.
- Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi, 168.
- Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, 452.
- Toplumsal kuram, 16-17, 151, 153, 155-157, 163, 169, 171, 175-176.
- Toplumsal Tarih Dergisi*, 206.
- Toplumsal tarih, 55-56, 59, 112, 212, 224, 235.
- Tosh, John, 154-155, 157, 207, 249.
- Trabzon, 215, 420, 449.
- Trabzon İl Halk Kütüphanesi, 449.
- Tramvay Arşivi (İ.E.T.T Arşivi), 344.
- TRT Ankara Radyosu, 148.
- Tukidides, 80, 87, 94.
- Tuncer, Orhan Cezmi, 333
- Tunus, 336.
- Turan, İbrahim, 17, 179
- Turan, Osman, 376, 431.
- Tutankamon (Mısır firavunu), 253-254, 257.
- TÜBA, 91, 385, 408.

- TÜBİTAK, 91, 137, 191, 238, 408.
- Tüccar, 300, 309.
- Türk, 13, 15, 51, 52, 80, 100, 112, 116, 156, 187, 190, 195, 206-207, 229, 236, 240, 244-245, 247, 271, 273, 275, 291, 295-296, 319-320, 325-329, 334, 335-336, 345, 358, 381, 386, 391, 401-402, 407, 423, 429-434, 446-447, -ler, 232, 295, 312, 319, 429, - sanatı, 319-320, 325-328, - tarih tezi, 13, 100.
- Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü (TİTE) Arşivi, 447.
- Türk İslam Sanatları, 327.
- Türk Sanat Tarihi, 320, 329.
- Türk Tarih Kurumu, 52, 190, 296, 446, - Arşivi, 190, 446, - Kütüphanesi, 190.
- Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti, 13, 52.
- Türkçe, 13, 15, 17, 133, 153, 190, 207, 271, 272, 296, 299, 321, 328, 363, 382, 411, 416, 420, 429, 430, 448.
- Türkdoğan, Orhan, 229.
- Türkiye, 12-13, 17-19, 48, 50, 52, 79, 91, 98-100, 107, 111-112, 115, 117, 131, 134, 137, 145, 153, 164, 190-191, 205-207, 215, 216-219, 221, 232, 236, 238, 245, 247, 249, 252, 262, 269, 286, 289, 294-295, 310, 313, 324-329, 332-335, 337, 343-344, 352, 355, 358-359, 361, 363-365, 367-368, 370-371, 374-376, 378, 380-381, 385, 391-395, 399, 407, 419-420, 431-432, 446, 448-449, - Cumhuriyeti, 134, 190, 335, 392, 394, - Selçukluları, 431.
- Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu-Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM), 191.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi, 131, 446.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi Arşivi, 446.
- Türkmenler, 431-432.
- Uçar, Fethullah, 19, 435.
- Uluçam, Abdüsselam, 336.
- Uludağ Üniversitesi, 273.
- Ulumu İktisadiye ve İçtimaiye Mecmuası*, 98.
- Ulusal Tez Merkezi, 190.
- Ulusal Toplu Katalog (TOKAT), 190.
- Uşaklıgil, Halit Ziya, 348.
- Ülgener, Sabri, 84, 112, 310, 356, 383.
- Ülken, Hilmi Ziya, 112, 336.
- Ülkü*, 71.
- Üniversitelerarası Yüksek Kurul, 91.
- Ünye, 217.

- Üsküdar Mihrimah Sultan Külliyesi, 341.
Üsküplü Asiye Hatun, 167.
- Vahid Paşa İl Halk Kütüphanesi, 449.
Vakanüvis, 12, 15, -lik, 12, 52.
Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi, 168, 447.
Vatan Caddesi, 347.
Venedik, 71, 166.
Vernant, Jean-Pierre, 315.
Veyne, Paul, 304.
Viyana, 325, 385.
Vygotsky, Lev, 240.
- Wallerstein, Immanuel, 108, 112, 115, 174, 176.
Washington, 367.
Weber, Max, 84, 87, 174.
White, Hayden, 61, 86, 113, 153.
Winckelmann, J. J., 323.
Wölfflin, Heinrich, 324.
- Yahudi, 15, 21, 26-28, 31, 33, 35-36, 312, -Hıristiyani, 15, 21, 26, 28, 31, 33, 35-36.
Yakın dönem, 18, 122, 123, 128, 132, 134, 138, 140-142, 144-147, 285, 361, 392.
Yakınçağ, 18, 361, 402.
Yalçın, Semih, 134.
Yapı Kredi Fotoğraf Arşivi, 344.
Yapısalcı tarih, 16, 113.
- Yavuz Sultan Selim, 341.
Yazıcızade Ali, 452.
Yazma Eserler, 447-449, 451.
Yedikule, 347.
Yediyıldız, Bahaddin, 111.
Yenibahçe, 347.
Yeniçağ, 18, 260, 383.
Yeniçeri, 166, 300, 309.
Yenikapı Metro İstasyonu, 246.
Yerel tarih, 199, 211-214, 216-221.
Yeşildağ, 423.
Yetkin, Suut Kemal, 333, 336.
Yıldız Arşivi, 344.
Yıldız Teknik Üniversitesi, 337.
Yılmaz, Levent, 18, 299.
Yılmaz, Mustafa (Prof. Dr.), 18, 391-394, 396, 398-399.
Yınanç, Mükrimin Halil, 431.
Yozgat İmam-Hatip Okulu, 373.
YÖK, 190, 271, 393, - Ulusal Tez Merkezi 190.
Yön Dergisi, 107.
Yunan, 40, 44, 65, 94, 237, 245, 309, 315, 323, 363-364, 369, 416, -lılar, 246, 302.
Yunanca, 364-365, 370, 416.
Yunanistan, 192, 420.
Yusuf Ağa Yazma Eser Kütüphanesi, 449.

- Zeytinođlu İlçe Halk Kütüphanesi, 449.
Zimmiler, 263.
Ziya Bey Yazma Eser Kütüphanesi, 449.
Ziya, Mustafa, 216.
Znaniecki, Florian, 203.